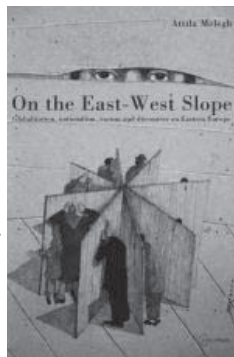

BÖRÖCZ JÓZSEF

„Mit mondjak – ez nem európai könyv!”

Attila Meleg: *On the East-West Slope. Globalization, nationalism, racism and discourses on Central and Eastern Europe.* CEU Press Budapest, 230. o.

Hölgyeim és Uraim!

A mikor felkértek arra, hogy beszéljek ezen az összejövetelen,¹ először arra gondoltam, hogy egyetlen mondatot fogok mondani, aztán mindjárt odébbálllok. Ez a mondat magyarul lett volna. Csak hát, mi akik azért gyűltünk össze, hogy Attila angolul írt fontos könyvének régóta várt megjelenését ünnepeljük, angolul kommunikálunk, és szomorúan állapítom meg, hogy az én mondatom angolul nem hangzik ugyanolyan jól, mint magyarul, már ami a mondanivalómat illeti. Ugy-hogy jobb is, ha inkább eredetiben mondom el, kis türelmet kérve mindazoktól, akik nem olyan szerencsések, hogy értik a magyart. De semmi vész, utána mindjárt visszaváltok az angolra. Szóval, így hangzik:

„Mit mondjak – ez nem egy európai könyv!”

Van valami *zavarba ejtő* ebben az egész projektben.

¹ Elhangzott a Közép-Európai Egyetemen (CEU) 2006. május 30-án, a kötet bemutatóján.

Mindenekelőtt: szerzőnk, Attila, *olvas*. Olvassa mindazt, amivel szembeállok, tekintet nélkül arra, hogy Nyugat-Európából (és észak-amerikai toldalékából) vagy máshonnan származik-e. Ráadásul engedi, hogy befolyásolják az olvasmányai, bárhol írták is őket, függetlenül attól, hogy mennyire tűnnek szentségtörőnek „napjaink” perspektívájából.

Tudósként Attila bátor: egyszerűen nem hajlik meg *napjaink morális geopolitikája* előtt. Tudja jól, milyen kognitív realitásokkal bír az a kényelmes, túldeterminált, szolipszista, „felvilágosult” és leereszkedő *nemgondolkodás*, amely végigpusztít Afro-Euráziának ezen a hájas, lusta, öntömjénező, narcisztikus függelékén, amit megszokásból Európának hívnak – és nem fogadja el őket.

Szerzőnk gondolkodik. Együtt gondolkodik az olvasott elméletekkel, az adatokkal, amelyekkel szembesül, és azokkal az emberekkel, akiket a leereszkedő, leicsinylő, elutasító reprezentációk – az ő elemzésének tárgyai – megaláznak.

Ez meglehetősen frusztráló gondolatokhoz vezet, e gondolatok birtokában pedig újabb elméleti kérdéseket tesz fel. S ez így megy tovább, újra meg újra.

Egyfajta naivitással teszi mindezt – habár holtbiztos azzal kapcsolatban, amit találni fog.

Azt találja, hogy „minket”, a *másik Európát*, rendszeresen leereszkedőleg kezelnek, kirekesztenek, gyerekként bánnak velünk, hátrányos megkülönböztetésben részesítenek, és a „szuper”, az irigylésre méltó és esztétikailag kifinomult Nyugat, az emberiség nagy téloszának holmi tökéletlen, bosszantó, faragatlan, és egyáltalán, szájalmas utánzataként esszencializálnak.

Azt találja, hogy „minket” – legalábbis implicit módon – nem Európa nyugati részéhez hasonlítanak, hanem a világ maradékához. De úgy tűnik, ez egyáltalán nem zavarja őt. Más az, amiért méltatlankodik.

De hogyan lehet valaki ennyire álnaív ebben a világban, az „európai” világban? Hogyan vetheti meg a lábát az európai geopolitikának ezen a csúszós, nyugat-keleti lejtőjén?

A válasz lefegyverzően egyszerű.

Úgy tűnik, az a véleménye, hogy minden ember egyenlőnek teremtett. Nem többé-kevésbé egyenlőnek, nem többé-kevésbé egyenlőnek abban a küzdelemben, amit azért vívnak, hogy utolérjék Nyugat-Európát, egyszerűen *csak* egyenlőnek. Az oroszok, románok, albánok,

afrikaiak, franciák, amerikaiak és kínaiak, nem is beszélve a fura magyarokról: egyenlők, és kész.

A radikális morális egyenlőségbe vetett alapvető, rendíthetetlen meggyőződése olyan gondolatokhoz vezet el, amelyek az általa liberális humanitarizmusnak nevezett dogma szerint súlyos bűnben leledzenek – ezzel a címkével egyébiránt nem értek teljesen egyet, tekintve, hogy az általa leírt reprezentációs folyamatoknak a tartalma, az eredményeik és implikációik nyilvánvalóan szöges ellentétben állnak a humanitarizmus-sal. Mi tehát az eredmény? Egy igazán radikális könyv.

Ez nem egy európai könyv – szerencsére. Még ha a projekt nem lenne is teljes mértékben hiánypótló, ha a kutatást nem a makacs alaposág jellemezné, és az elemzések nem a legnagyobb gondossággal készültek volna, akkor is mindnyájunknak ajánlható lenne, amiért jellegében nem Nyugat-Európa centrikus. De hát hiánypótló, alapos, és nagy gond-
dal, mértékkel, ízléssel íródott. Egyszóval, ez a könyv jó lesz Önöknek.

Köszönöm.